

ХАЛЬМГ ҮНИ

Советск Союзин Коммунистическ партин Хальмг таньгчын болн Элст балгсна комитетсин, нүч-көлсчирин депутатрин таньгчын болн балгсна Советсин газет.

№ 217 (3201)

1958 дж. октябрин 29

Унь 20 деншг

Ленинск комсомолин дөчн джилин туурсн өөн

Энд цуг мана орн-нутг ВЛКСМ-н 40-ч джилин туурсн өөннн темдлэ-дхана. Коммунистическ партин ит-клат нөкд, терүн даяч көрнө бол-гч Ленинск комсомол туурсн ик джиргэлин хаалггар йовв. Адр Октябрск социалистическ револю-циин галта джилмүдт багчудин өнц-өнц отрядмүд болдж бүрдэснэсн нааран, ода олн сай члед негдүлен, өмн нүүрт йовх советск багчудин политическ организацд хүврв.

Коммунистическ парть болн энү-нн вожд В. И. Ленин комсомолин сургьдх, бөксөм. Төрскн партлаган, Ленинн күндтэ нерилэ комсомолин дэ-хэл бат залгылдата.

Дөчн джил хооран мана орн-нутгт багчудин коммунистическ джисан политическ болн бүрдэм-джари батрдж, комсомол ақлдж гаремн. Мана парть болн Ленин кезад чигн, бөдж йовх багчудин үйр — революционн ик ч и д л гнэ тоолд баяемн. Тегд парть, Ленин багчудин кере-үүлдврин зал-дж, сургьмджан кийнэр өгч, нөк-дэн күргдх, багчуде шнн джир-гэлин төлэ зөрмг ноодачир бел-дх оньган тухадх баяемн. Комсо-молин III-ч хурит Ленинн келен үг, багчудт Коммунистическ сургьмдж өгөлгнн голлч документ болемн.

Советин йосна төлэ болсн алдр революционн ноолданд орацдж, со-циализмн төлэ ноолдлгнд төвкнүн тосхлгин джиммүдт хамгин өмн нүү-үрт йовдж комсомол бөад, залушг чид авч батремн. Күч-көлсид үүдэгч хаалгь татдж, Советск Төр-скнн өшәтирәе харелгна баатр ноолданд йән хармиллго йовдж, комсомол олин-амтн дур болн күнд-элт өийүри тухадх асемн. Ком-сомол Советск Союзин тави орден-әр ачлгемн.

Өдгә цагт мана цуг советск олин-амтн ик өргмдхтә кевәр коммуни-стическ тосхлгин зура күнддх йовх саамд советск багчудин ичлүнч уам бөдж, эдн олин-зүсн үлгүр үзү-лдх йовна. Коммунизмн төлэ ноол-длгн советск багчудт сургьмджин алдр школ болджана.

Партин болн правительствин дуудварар зүг сүүлин джиммүдт 700 мингьт гар көвүд болн күүкд завод-муд, шахте, электростанце, Ар-үзгин болн Дорд үзгин райодт шд-дустрин агьу ик тосхлт кехәр йовцхав. Эмнг газр эздлж авхин төлэ болсн ноолданд комсомолин нерн тууремн.

Хальмг комсомолин туудж Лени-нск комсомолин баатр тууджин айн-гнн 1920 джилд Көк тепгенин кө-вән залгсна салгудт комсомолин ячейке түрүн болдж гарад, ахр цагин эргид мана хальмг теггәр делгдрж бүрдсн. Хальмгин түрүн комсомольцир бас бу гартан авч, советск йос харелгна ноолданд ордлдж бөснн. Төвкнүн цагирад,

эдл-ахуг бөкх, хариньгьтү, сургьуль-ардм уга байлгнлал, селәнн баячуд-ла ноолдх, колхозмуд, совхозмуд бүрдәх төрмүд тавгдхлал, хальмгин комсомольцир уралгь жевәр нүр зергланд йовдж, аргь-чидлән ий-өлгө көдлчхәемн. Сталинградт түрүн тракторн завод мана орн-нутгт тосх-хд, Амур гол деер Комсомольск балгсә бәрхд хальмг комсомольцир-рин зергләнәс кесг зун көвүд болн күүкд орлцемн.

Фашистск Германь мана орн-нутгур даянн даврагь кехд, олин-амтн дахдх, ленинск комсомол, цуг советск багчуд бөсдж Төр-скән харелгна баатр ноолданд ор-лцемн. Даянн түрүн өдрмүдт 900 мингьтн комсомольцир фронтд йовемн. Эдн дунд кесг зун хальмг комсомольцир, багчуд түрүн өдр-мүдин күчтә даянн голднв ордж. Төрскнннн төлэ цусан асхемн.

Туурсн даяч хаалггар, коммуни-стическ партин гардвар, Ленинск комсомол 40 джилин эргид йовдж, ода 18 сай багчуд зергландән иин-цүлдхәнә. Эн хаалгдан комсомо-лин күнәсн алтн үзгүдәр советск олин-амтнә тууджд бичгдв. Партин даяч нөкд комсомолин өмн цаара-ндан зөгеджах төрмүдин терүн-әсн даву ик. Энүгән күндхән ком-сомол нерән уам туурхнн лавта.

Комсомолин көдәмшиг коммуни-стическ тосхлгин төрмүд күндлгнлал уам батар залгьлж, ирцүлдх кехми гндж КПСС-н XX-ч хургин ичиндүрмүдт заагдемн. Энүнәс иштә-ггәр ВЛКСМ-н XIII-ч хург, социа-листическ экономикн өргдх бөк-хин төлэ багчуд уам шумьга-ггар ноолдх хаалгь темдгемн. Комсомол химическ, нефтяной болн газовой промышленность тосхлгнд шөфетв авб. Мана таньгчнн ком-сомольск организац хө бөклгнд шөфетв авад, миньггәд комсомоль-цир болн багчуд фермеүр илгәв.

КПСС-н XXI-ч хург хурахми гисн зәнг советск багчудин дунд күч-көлснә болн политическ ик өргмдх гаргьв. 1958 джилин зураг бөзгасн урд күндхнн төлэ делгр-ен соңдөрләнн олн сай көвүд болн күүкд орлцджана. Каснийск района багчуд — загьчир миньггәд пуд загьс зурагасн давулад бәрдж, Төр-скндән белг өгөн өөнән тосджана. Район болгнд багчуд тним тоом-рта диндвар ВЛКСМ-н 40-ч джил-ин өөннө уктджана.

Коммунистическ партин XXI-ч хург мана орн-нутгин өмн туудж-лгч алдр төрмүд тавхми. Советск олин-амтн баатр ноолда делгрүлдх, теднинь күнддх, коммунизмүр ура-лан йовхдн, комсомол шумьга-ггар орлцж нерән туурулдан мөн-кнн белн.

Ленинск даяч комсомолин 40-ч джилин өөн менд болтха!

Советск багчудин көтлврч Ком-мунистическ парть менд болтха!

Хальмг АССР-н Деед Советин, 1958 джилин октябрин 28-д болсн заседанә тускар ЗАНЪГЛГЧ СОНЪСХВР

Октябрин 28-д өрүн 10 часла «Родина» гндг кинотеатрт Халь-мг АССР-н Деед Советин хойрлгч хуралтин негдгч сес-сий сөкгдв.

Депутат И. И. Ильина сел-гәр сессийн, медәтә депутат-рин негн. Советск Союзин Герой отставкад баях генерал-полковник О. И. Городовиков секв.

Депутат О. И. Городовико-вин келсн үгнн хөөн Деед Со-вет, Деед Советин Ахлачиг болн Ахлачин даруксн сунь-гьв.

Деед Советин Ахлачд депу-тат И. К. Илишкин суньгьгдв. Деед Советин Ахлачин дарукет депутатир Б. Э. Босхомджи-ва болн Л. С. Назаров суньгь-гдцхав.

Депутат И. Г. Кинчиовин селгәр. Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин заседа-нә регламент батлгдв.

Деед Совет күүндгх иим төрмүд батлдж авб.

1. Деед Советин Мандатн ком-мисс суньгьлгн.

2. Деед Советин шишлнъ ком-миссүд суньгьлгн.

3. Хальмг АССР-н Конститу-циин (Гол закана) текстд соль-врмуд болн немврмүд орул-гн.

4. Хальмг АССР-н Деед Со-ветин Президиум суньгьлгн.

5. Хальмг АССР-н Прави-тельств — Хальмг АССР-н Ми-нистрмүдин Совет бүрдәлгн.

6. Хальмг олин-амтнә авт-ном харү токтахин болн Халь-мг АССР-н эдл-ахун болн куль-турин тосхлгин цаарандн дел-грүллгнә төрин тускар парт-ин болн правительствин гар-гьсн токтаврн күндлгнә йо-вудин тускар.

7. Хальмг АССР-н Деед За-ргь суньгьлгн.

Хальмг АССР-н Деед Со-ветин депутатрин полномочий шүүдх халәхд 5 күүнәс. Ман-датн комисс суньгьгдв.

Мандатн комиссин ахлач Волков С. С. — суньгьврн Це-нтральн округас депутат.

Мандатн комиссин члед: Аверьянов А. М. — суньгьврн Воробьевск округас депутат; Кортанова Х-К. Б. — суньгь-врн Горьковск округас депу-тат; Менкенов А. Б. — суньгь-врн Октябрьск округас депу-тат; Мукебенов Д. М. суньгь-врн Зундинск округас депу-тат.

Дакад Деед Совет, Деед Со-ветин шишлнъ комиссүд су-ньгьлгнур орв.

Хальмг АССР-н Деед Со-ветин зака гаргьлгн белдлгнә комисс 7 күүнәс суньгьгдв.

Комиссин ахлач Саврушев

Коммунистическ партин XXI-ч хург мана орн-нутгин өмн туудж-лгч алдр төрмүд тавхми. Советск олин-амтн баатр ноолда делгрү-лдж, теднинь күнддх, коммуниз-мүр уралан йовхдн, комсомол шу-нмгзаггар орлцж нерән туурулх-дан мөнъкин белн.

Ц. О. — суньгьврн Советск округас депутат.

Комиссин члед: Азыдов И. Ф. — суньгьврн Адыковск округас депутат; Выстропова С. В. — суньгьврн Садовой округас депутат; Зубков П. Г. — суньгьврн Ракушинск окру-гас депутат; Ильин И. И. — суньгьврн Башантинск окру-гас депутат; Калунова Д. О. — суньгьврн Камышинск окру-гас депутат; Очирова А. Д. — суньгьврн Ергенинск округас депутат.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин Бюджетн коми-ссн 7 күүнәс суньгьв.

Бюджетн комиссин ахлач Постников В. И. — суньгьврн Приютненск округас депутат.

Бюджетн комиссин члед: Ан-джеева Б. Б. — суньгьврн Карантинск округас депутат; Кургузкина М. Е. — суньгь-врн Советск округас депутат; Манжеев Н. Э. — суньгьврн Михайловск округас депутат; Ходжгорова М. В. — суньгь-врн Чильгирск округас депу-тат; Шилов Е. И. — суньгь-врн Бурунн округас депутат; Ширипов Б. Б. — суньгьврн Березовск округас депутат.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин селәнн эдл-ахун төрәр комиссн 7 күүнәс сунь-гьв.

Селәнн эдл-ахун төрәр коми-ссин ахлач Жуков Ф. М. — суньгьврн Колхозн округас депутат.

Комиссин члед: Баранов С. Г. — суньгьврн Вознесе-новск округас депутат; Богданов Д. Г. — суньгьврн Гашу-новск округас депутат; Васьяев И. М. — суньгьврн Сарпинск округас депутат; Луханина М. С. — суньгьврн Первомайск округас депутат; Понома-рева А. Н. — суньгьврн Пер-вомайск округас депутат; Тю-менов Э. Б. — суньгьврн Це-нтральн округас депутат.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин промышленнос-тин болн гүүлгәнә комиссн 5 күүнәс суньгьв

Промышленностин болн гүү-лгәнә комиссин ахлач Андра-ев Д. Л-Г. — суньгьврн При-каспийск округас депутат.

Комиссин члед: Бережной П. И. — суньгьврн Комсо-мольск округас депутат; Же-лезняк И. Г. — суньгьврн Кыльковск округас депутат; Лиджи-Гаряев Б. М. — сунь-гьврн Таталск округас депу-тат; Лиджи-Гаряева М. Д. — суньгьврн Сельводстроевск округас депутат.

Деед Совет Хальмг АССР-н Деед Советин эрүл-менд харл-гьна болн социальн теткүлин

комиссн 7 күүнәс суньгьв.

Эрүл-менд харлгьна болн социальн теткүлин комиссин ахлач Церенова К. Л. — сунь-гьврн Октябрьск округас депу-тат.

Комиссин члед: Ангариков С. У. — суньгьврн Харбинск округас депутат; Гострова В. В. — суньгьврн Чкаловск округас депутат; Кривенко Г. П. — суньгьврн Красно-Партизанск округас депутат; Михина М. Н. — суньгьврн Северн округас депутат; Тру-бицын А. А. — суньгьврн Колхозн округас депутат; Яш-килев Ф. А. — суньгьврн Южн округас депутат.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин олин-амтнә эр-дм-сургуулин болн культурин комиссн 7 күүнәс суньгьв.

Олин-амтнә эрдм-сургуулин болн культурин комиссин ах-лач — Сусеев А. И. — суньгь-врн Пушкинск округас депу-тат.

Комиссин члед: Болдырев К. К. — суньгьврн Черны-шевск округас депутат; Гаря-ева К. Х. — суньгьврн Киров-ск округас депутат; Ивановна Я. Б. — суньгьврн Белозерск округас депутат; Манджура-ков П. С. — суньгьврн Сте-пновск округас депутат; Огрызкин Г. С. — суньгь-врн Черноземельск округас депу-тат; Рошин М. И. — суньгь-врн Ленинск округас депу-тат.

Депутат Н. И. Жезловин селгәр, Хальмг АССР-н Де-ед Совет Хальмг АССР-н Ми-нистрмүдин Советин Ахлачд депутат Э. А. Сангаевиг бат-лад, Хальмг АССР-н Прави-тельствин — Хальмг АССР-н Министрмүдин Советин ханин туск селг Деед Советин хә-ләврт орулдж өгтхә гндж да-алгьв.

Завсрин хөөн. Хальмг АССР-н Деед Советин депутат-рин полномочин тускар, Ман-датн комиссин Ахлач депутат Волков С. С. доклад кев.

Деед Совет Мандатн комис-син Ахлач С. С. Волковин док-ладар тогтавр нег дууггар бат-лдж авб.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Конституциин (Гол Закана) тек-стд сольврмуд болн немвр-мүд орулх төр халәлгнур орв.

Эн төрәр, зака гаргьлгн белдлгнә комиссин ахлач депу-тат Саврушев Ц. О. бөсдж келв.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Конституциин (Гол Закана) тек-стд сольврмуд болн немвр-мүд орулхнн туск Закаг нег дууггар батлв.

(Цааранднн 2-ч халхд).

Хальмг АССР-н Деед Советин, 1958 джилн октябрин 28-д болсн заседаня тускар

ЗАНЪГЛГЧ СОНЪСХВР

(Чилгчнь).

Цаарандь депутат Саврушев Ц. О. босад, Хальмг АССР-н Деед Советин Президиум сунъглын туск селвг орулдж бгв.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Советин Президиумин Ахлад нег дуугьар депутат Н. Л. Ивановиг, Ахладин дару: ст—депутатир И. Т. Гончаровиг, Е. Н. Кокшуновиг Президиумин Сеглэртг— депутат Л. К. Очироваг нег дуугьар; сунъгьв, бас тер мет Хальмг АССР-н Деед Советин Президиумин 7 член нег дуугьар сунъгьгдв.

Хальмг АССР-н Деед Совет, күүндгх дарук тōрүрн—Хальмг АССР-н Правительств—Хальмг АССР-н Министрүдин Совет бурдальгьнүр орв.

Хальмг АССР-н Министрүдин Советин Ахлад депутат Сангаев Э. А. орулдж бгсн селвгьр, Хальмг АССР-н Министрүдин Советин ханиг депутатир нег дуугьар батлв.

Деед Совет сессийд күүндгх дарук тōрүрн орв.

«Хальмг улсин автономинь хәрү тогталгына болн Хальмг АССР-н эдл-ахун болн культурин тосхлтиг цаарандь делгрүллгьнә тōрәр партин болн правительствин тогтаврмудиг күүдгьнә йовудин тускар» доклад кех үг Хальмг АССР-н Министрүдин Советин Ахлад депутат Е. А. Сангаевд бггдв.

Удин хōдн, 4 часла, Хальмг АССР-н Деед Советин хойрдгч заседань болв.

Хальмг АССР-н Деед Советин Ахлад депутат И. К. Илишкин ахладлджана.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Министрүдин Советин Ахлад депутат Э. А. Сангаевин докладар күүндв келгьнүр орв.

Докладар күүндв келгьнд орлснь депутатир Ильин И. И., Ширипов Б. Б., Жуков Ф. М., Яшкилев Ф. А., Гончаров И. Т., Васьяков И. М., Иванов Н. Л., Жезлов Н. И., Сидоренко В. Н. бас тер мет Яшкульск района күүдгч комитетин ахлад Хадеев В. А., Целинн района «Балковский» совхозин директор Монак В. С., КПСС-н ЦК-н кōдлгч Пономарев М. А.

Хальмг АССР-н Министрүдин Советин Ахлад депутат С. Нгаев Э. А. ашлгч үг келснә. хōдн докладар күүндв келгьн төгсв.

Деед Совет, Хальмг АССР-н Министрүдин Советин Ахладчин докладар токтавр нег дуугьар батлдж авб.

Цаарандь Деед Совет Хальмг АССР-н Деед Заргь сунъгьлгьнүр орв. Хальмг АССР-н Деед Заргьин ханиг депутатир Советин нерн деерас, депутат Жуков Ф. М. орулдж бгв.

Хальмг АССР-н Деед Совет, Хальмг АССР-н Деед Заргьиг нег дуугьар сунъгьв. Куундгх тōрмүд төгсв.

Хальмг АССР-н Деед Советин хойрдгч хуралтин негдгч сессий хаагджана гидж ахлад зарлв.

Парть болн олт-амтн

Мана орн-нутгин олт-амтнә джиргьлд, кесг джилн гуршарт теднә керг-уулдвирг болн ухан-седклиг йилгьгч йовдл бәәнә: эннь социалистическ обществин гардгч болн залчидл—Советск Союзин Коммунистическ партин хургуд. Эдн коммунизмүр йовх алдр хаалгьд ончта девснүгд болдж темдгьлднә.

Мана олт-амтнә туургсн георическ кергүдтнә КПСС-н XX-ч хург ончта орм эзджәнә. Олга цагин олт-амтнә хоорндк бәәдлд гүн научн цәлгьвр эн бгв, марксизм ленинизмин теорийин зарм принципиальн положеньсиг творческ кевәр гүүдүлв, советск олт-амтиг коммунистическ тосхлтин илт программар агсв. Хургин тууджлгч шийдврмудиг күүдгьн, мана орн-нутгиг ик холд бмәрәнднә йовулв, энүнә туурмджиг болн кучиг улм икдүлв.

Ирх джилн январь сард КПСС-н дарани биш XXI-ч хург болхмн, тер хург 1959—1965 джилмүдг, СССР-н олт-амтнә эдл ахун делгрлтин контрольн то шүүдж хәләхмн. Хургт белдвр—олт-амтнә политическ болн кōдлшин шунмгьа ик гидгәр бōдлүлв—эннь болхла, советск амтст партин

политик ямр гидг бōрхнинь медгдгинь болн унтәгьинь герчлджәнә. Партин цуг чидлнь, энүнә күчтә гидг бурдәгьч уулдврнә—социалистическ Тōрскнә хувин болн цецгрлтин тōлә ноолданд, куч-кōдлсчирин сулдан болн тетклгә бәәдлдин тōлә залгдсн бәәнә. Марксизм-ленинизмд эврәннә иткләрн, эврәннә зергләнә бōлд хамцлгарн, олт-амтнә йагьцшгә залгьдагьарн, күчтә парть олт-амтнд энъ-зах уга иткл болв.

Коммунистическ партин бурдәгьч болн алдрвождь В. И. Ленин, орн-нутгт социалистическ хуврлт кех тōриг темдгьлхләрн, иигдж келснн: «Мана парть, орн-нутгудин наадк цуг амтслә дүннүлхлә, бичкин баг улс, энүг күүдхәр седв. Эн бички экн цугинь оньгдарулх тōр бмәнн тәвб, оньгдарулдж чигн чадх». (Соч., 33 т.

КПСС-н членә кандидат Раиса Григорьевна Пономарь—Яшалтинск района «Заветы Ильича» колхозин сән гисн саальчирин негн. Бийдән даалгьсн үкр болгынас эн 1900 литр үс саагьад авчкв.

Н. Будниковин цоксн зург.

404 халх). Ленинә герәснәс хәджилго, терүнә диглсн, социализм тосхлгына програми күүдәж, парть мана орн-нутгин джиргьлиг куч-кōдлсчирин сә хәәдж оньгдарулв. Урд ард хоцрсн Арәсә күчтә гидг индустриальн—колхозн социалистическ орн-нутгт, алдр, күүршго Советск Союзд хуврв. Эннь—мана Тōрскнд хойрдгч нарг делкән дәәнд тууджлгч динлвр теткәд, дәәнә хōдн—эдл-аху шулугьар хәрү босхлгьиг болн экономикин күчтә бōлт бōдлхиг, куч-кōдлсчирин материалнь бәәдл-джиргьтин болн культурн кемджаг бōдлүлгь теткв.

Олга цагт советск орн-нутг эврәннә, тууджлгч шин делгрлтин шин девснүгд бәәнә. Социалистическ промышленность, хамгин тūrүнд тетгд олт-амтнә цуг эдл-ахун, мана орн-нутгин кучиг цаарандь батруллгьна болн олт-амтнә бәәдл-джиргьлиг халжилт уга бōдлтин гол болгч—күнд индустрий хурлар бōдлжәнә.

Владимир Ильич Ленинә нертә Волжск гидроэлектростанцин тосхачирин одахн болсн митингд босдж үг келхләрн Н. С. Хрущев иигдж келв: зүгл 1958 джилн зургьан сард мана орн-нутгт нүүрс—1949 джилнинәс икәр: болд бас тедү мет, цō болн прокат болхла, 1950 джилнинәс икәр; электроэнерг—1951 джилнинәс икәр, трактормуд—бүкл 1953 джила гаргьснлә әдл шаху; электровозмуд—1954 джилнинәс икәр; нефть—1953 джилнинәс икәр; газрас гарлг газ—1956 джилнинәс икәр гаргьгдв.

Промышленн продукция кемджәгьарн, Советск Союз Европин капиталистическ орн-нутгудиг ик холд ардан үлдәсн деерән, Америкн Союзинн Штатсиг күүц тōр бмәнн тәвджәнә. Амн болгына тоод промышленн продуцт гаргьлгьар амтин ик делгрлгтә капиталистическ орн-нутгудиг күүдж, давдж гарх—эврәннә гол экономическ тōрән тууджлгч ахр болзгт күүдәхд кергтә тоогнь цугьар СССР-д бәәнә. Эн эрки чинртә тōриг күүдәхд, 1959—1965 джилмүдт СССР-н олт-амтнә эдл-ахун делгрлгьнә долан джилә зура күүдәлгьн эрки чинртә девснүгнь болхмн, терүнә контрольн тоог КПСС-н XXI ч хург шүүдж хәләхмн.

Бадлгьдж бōджәх промышленн производства хамднь, Коммунистическ парть селәнә эдл-ахун ик гидг бōдлт бурдәлжәнә. Ахр цагин эргцд мана селәнә эдл-аху ард хоцрсн хоцрлтан уурулсн деерән, ик гидг күүврмүдтә болв. Ода болхла, Советск Союз США-с цагьан гуйрин буудя гаргьлгьарн хойр холванас үлү болв, шикрин свекл—дүннхд, гурвн холван, ноосн—хойр дундур холван үлү. Эн джил орн-нутгин теегмүдәр буудян болн селәнә эдл-ахун нань чигн эрки чинртә культурмудин байн ургьц ургьадж авгьдв. Нүүрт йовх колхозмудин болн совхозмудин седвәрәр, орн-нутгт, амн болгына тоод мах, үс болн тос гаргьлгьарн, бōрхн джилмүдин эргцд США-г кōбдж күүц, цуг олт-амтнә джисән делгрв.

Олт-амтнә сә хәәдж советск наукин болн техникин делгрлтин тōлә, Коммунистическ парть зогслтан угагьар килмджән бгнә. Советин орн-нутг, атомн куч эдлгьнд бәрси темлгтә күүврмүдәрн, реактивн самолетс тосхлгьарн болн межконтинентальн баллистическ ракет кедж гаргьлгьарн, цуг нарт делкәг бврүлв. Космосд Газрин искусствени дәхулъс тәвд, наука болн техникд эн шин цагин эргц секв.

Промышленн болн селәнә эдл ахун бōдлгьин, наука болн техник делгрүллгьиг тасрлтан угагьар гардхларн, парть—советск амтнә материалнь болн бәәдл-джиргьл цаарандь бōдлүлх арүн цагьан седклин тōр күүдәлжәнә. Суулин джилмүдг кōдлмшчирин болн цергьлчирин куч-кōдлснә олврнь, колхозникүдин орунь темдгьгьәр бсв. Кōдлмшин бōдин кемджәг хаслгьар, куч-кōдлснә болн бәәдл джиргьл йсруллгьар, амтнә эрүл-менд харлгьар ик тōр күүдәлджәнә. Орн-нутгт амтн бәәх гермүд тосхлгьн бōргәр делгрджәнә.

Күнд промышленностгин бōлтин бōгә цагин кемджән дакад наукин болн техникин кәлтс, олт-амтнд керглгьд эд тавр кедж гаргьлгьн хурдар бōдл. эв-аргь учрана. Эн тōриг күүдәхд химическ промышленностин бōлтиг шулуудулгьн ик илчән халдах зōвгә.

Коммунистическ парть д, йоста гидг олт-амтнә парть д, куч-кōдлсчирин сә хәәднәс талдан күсл уга. Цуг эврәннә уулдвртән парть кōдлмшчирин болн крестьянмудин агьу кучтә чидләр—«нарт делкәд хамгин айта гисн чидләр» түшг авнә. В. И. Ленин энүг ииглж нерәдснн. Эн—кōдлмшч классин болн крестьянствин ницәг, олт-амтстә социалистическ государствин келн-амтнә иньгллгь батрулна, мана орн-нутгин цуг куч-кōдлсчирин негдүләд, бурдәлжәд, сургьна, государств залгьнд, производств толгьаллгьнә шунмгьагьар орцлгьнд тедниг дасхна.

Коммунистическ партин энүнә ленинск Центральн Комитетин догр-дундин болн газдин политикиг, советск олт-амтн нег дуугьар, үни седкләрн дōнннә. Эн политик социалистическ Тōрскнә кучиг батруллгьнд, энүнә цуг материалнь болн ухан-серлин чидлмүдин цецгрлт, цуг нарт делкәд ни-тōвкнүн бәәлгь батруллгьнд цецгдлжәхиг эн меднә.

Ода, орн-нутг КПСС-н XXI-ч хургт белдлжәх цагт, советск олт-амтн партин эргнд ули батар хамцдж, Тōрскнәннә хувкишгин тōлә, уулдгч алдр куч-кōдлсн эврәннә күүчлгьән холвджана. Болзгасн урд зурагьан күүдәхин тōлә, эдл-ахун болн культурн тосхлгд шин дилврмүд бәрхин тōлә кегч социалистическ бōрләнә заль герлтәгьар шатлжана. Олт-амтн советск амтс эврәннә ухагьан болн серлән партюрн залдж, цуг эврәннә туургсн кергүдән болн зōрмг уулдврмүдән энүн-лә залгьлдулна.

Партин ленинск туг советск олт-амтиг уралан дуудна, тēрүг коммунизмин дилврин ноолданур омгшана.

А. ШИШКОВ.

Цәәлгьврин кōдлмшт бәрси дилврән күүчлхмн

Хальмг АССР-н Деед Советд сунъгьлгьна белдвр кедж йовх цагт мана партиин организацин агитколлектив олт-амтн дунд кедг цәәлгьврин кōдлмшән йерулв. Агитколлективд 17 агитатор бәәнә. Теднәс ончта сәәнәр кōдлгьн Э. Эрдни-Гарьев, Я. Терешенко, С. Очиров, С. Магулин, А. Беляев, Б. Малышев болн нань чигн агитатормуд. Эдн олт-амтн дунд цәәлгьврин кōдлмш—күркүүндв тасрхан уга кецхәнә.

Цәәлгьврин кōдлмш тасрхан

уга сәәнәр кегдсн учрар эн джилә бсв хуралгьн бурдәмджтәгьар кегдлә. Агитатормуд—тракторн бригадин бригадирмүд Терешенко болн Очиров бсв хадх зурагьан хойр холван күүдәхәв.

Ода Алдр Октябрьск социалистическ революцин 41-ч бōн күртл селәнә эдл-ахун машин йаслгьан дуусх даалгьвр бийсдән авихаси, түүгән күүдәхин тōлә МЖС-н механизатормуд зүткдж йовцхана.

Т. КУГЫГИН.

Даалгьвр күүдәгьдв

Яшалтинск района, «Заветы Ильича» колхозин колхозникүд, коммунистическ партин XXI хург уктдж Приютненск района 107-ч номертә совхозин кōдлмшчирин кесн дуудврин хәрүд гүүдждж кōдләд үвлд сән белдвр кех, государствд орулдж бгх зурагьан цугтнь күүдәх даалгьврән сәәнәр күүдәхәв.

«Заветы Ильича» колхозд малин хаша-хаац цаглари йсгддж дуусгдв, үвлдән малд бгх бсвн мал үвлзх газрур зōбдж овалгьд. Малдан элвг күрм эрдни-шишән силос даргдв, дакад эрдни-шишән буудя хурадж авлгьан болн нам-

рин тәрә тәрлгьән бас төгскав.

Колхозар саадж авгдх үснә зура давулдж күүдәгьдв, зурагьар болхла 440 миньгьн килограмм үс саадж авхин орчд 500 миньгьн килограмм үс саадж авб. Колхоздан нүүрт йовгч саальчир Т. Скотинова, Е. Зайцева, Р. Пономарь болн нань чигн саальчир үкр болгынас 1900—2000 килограмм үс саадж авцхав. Государствд хулдх үснәннә зураг колхоз 209 процент күүдәв, махна зурагьан 124 процент, бōндгнә зурагьан—170 процент күргдж күүдәв.

А. ТУРЧЕНКО.

ВЛКСМ-и 40-ч ӨӨНД

Түрүн комсомольцнр

1923 джилин сентябрь сар. Петроградт сургъульд одхин гблад цаг түдл уга Аадрихир ирти гисн сунъгъг Комсомолн Хальмг танъгъчин комитетас авбв. Би тиигхд Багъ-Дөрвд нутгт комсомолн улускомд сеглээр болдж кблд-дэйд. Тиим сунъгъгуд Эрктн нутгт кблддэсн Манджин Нимгрт, Манцин Кецин нутгт кблддэсн Дедан Монтад бас илгэгдсн байдж.

Комсомолн Хальмг танъгъчин комитет маниг нбкдэрн дөрвн ку—Манджин Нимгр, Манджин Бадм, Дедан Монта какад намаг Петроградур сургъульд йовуль. Алдр Октяб-ьск революцин блгань болгч Петроградт бидн Хальмгас түрүн болдж сургъуль сурхар одлавлн. Урднь, хаана йосна цагт дэджргддж йовсн багъ селн-амтсас ирсн маниг Пет-радин комсомольск органи-зац саянар тосв. Дедан Мон-гаг Государственн универси-тетд Манджин Балмиг поли-техническ институтд, Ман-жин Нимгриг селаня эдл-хун институтд, намаг хаал-тын залгылдана институтд оруль.

Граждан.к даяна кблд хам-хрдж эвдрсн ик билэ, кесг олн фабрикс, заводмуд хам-хрдж одсн кблдл уга зогс-джала. Хот-хоолар, умсх-зуу-хяр амтн берк түрү билэ. Ти-им түрү цагла бидн сургъу-лян арнь ордж шундж сурдг билэвдн. Дөрвүлн нег герт пэрт байдг билэвдн, тер гер ола күртл маргдлхш. Тер гер Горсткина уульцар „Сенный рынок“ (ода „Мир“) гилг площадьд, 2-ч номертэ герт байдэвдн.

1920 джил шин токтсн Ха-льмг автономн танъгъчд эврэ келн-амтн кадр икар кергл-дсн. Тер учрар хойр джилд сургъуль сурсна хбн партин Хальмг танъгъчин комитет мадниг дуудулдж авад, пар-тийн, советск болн комсо-мольск кблдмшт тавб. Питр даслж авсн медрл болн ком-сомольск сургъмдж государ-ственн болн партийн даалгъ-рта кблдмшт кблхд ик тусан халдав.

Манджин Нимгр эки авгтав Эрктн нутгт комсомолн рай-комнн сеглэрт кблдв. дакад уда боллго, комсомолн танъ-гъчин комитетин бюрон член болн экономическ отделнн заведуюш болдж кблдлэ. Те-рүнанны хбн, танъгъчин газе-тин редакторин дарук болдж

кблдв. Тер цагас авн Нимгр Хальмгин советск литературт шунмгъагъар орлснн. Нимгр Хальмгт түрүн болдж келвр-муд бичси дееран, бийнш шу-лгуд чигн бичдг билэ орсас хальмгт орчулдг билэ. Улгу-рнь, мана партин гимн „Ин-тернационал“, Безименскин „Партбилет“ гилг шулг Ман-джин Нимгр тиигхд орчулла. Нимгр шалгин уулэр, багъ настадан—26-та бийнш бнъ-рдж, маднас хагъцла.

Дедан Монта Манцин Ке-цин нутгт комсомольск кблд-мшт шунмгъагъар орлцв. Да-кад цертт мордад ирчкэд—1929 джил Манцин Кецин ну-тта Советин куцагч комите-тин ахлач болдж кблдв.

Хальмг танъгъчд колхоз-муд бурдэгддж йовх, баячу-да күчтэ чанъгъ ноолда келж йовх цагла Дедан Монта Ик-Дөрвд нутгт наргин улуско-мин негдгч сеглээр болдж кблдлэ. Тиигхд Ик-Дөрвд нутг тарэ тардг, государствд буудя икар орулдж бдг ик чинртэ нутг бааснн.

Хальмг автономн танъгъч, Хальмг автономн республикд хуврхлэ, урднь комсомольск

кблдмшт шунмгъагъар орл-цдж йовсн, хбннн партийн кблдлч болад партин Хальмг танъгъчин комитетин негдгч сеглээр йовсн үр Пюрван Ан-джуриг Хальмг АССР-н Сов-наркомин ахлач тавхд Дедан Монта ббдлулад, ВКПГ (б)-и Хальмг танъгъчин комитетин хойрдгч сеглэрт батлсн.

Мана наадк-нег үр—Ман-джин Бадм ода менд баяна. Эн 1925 джилас нааран КПСС-н член. Тиигхдэн шу-нмгъа комсомолец билэ, хб-бнн ббдлэ, прокуратурин органд гардгч кблдмшт олн джил кблдлэ. 1937 джил күр-ти АКК РКП-и партколлегин член болдж кблдлэ.

Октябрьск социалистическ революц болсн баатр балгъс-нд Хальмгас түрүн болдж одсн комсомольцнрин туудж ахрар келхд тиим. Ода, мана орн-нутгин кесг сай комсомо-льцнр эвранны туурсн бдгдгч джилин ббнд белддэж цагт, деер келдсн түрүн комсомо-льцнрин тускар келлго байдж болшго.

СЕРГАН Иван.
Комсомолд 1921 джил орсн, 1925 джилас нааран КПСС-н член.

Эрдни-шишэ хуралганд оныг өгхмн

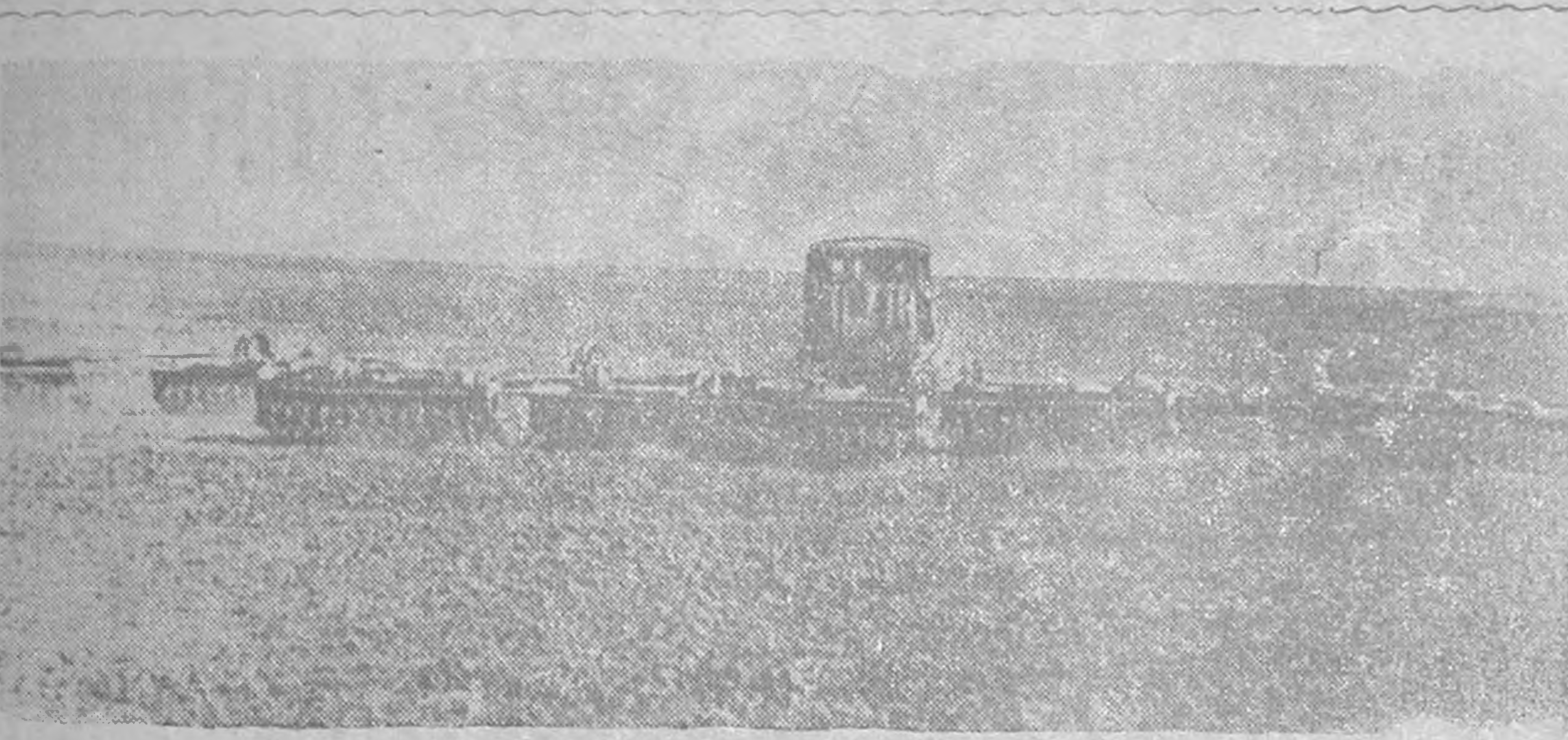
Эрдни-шишэн ургъц бмн джилмудт узгдэд угагъар ббд-ан болдж, малин шимтэ силос ларлганд кергтэ элвг хамтх-ста бучрин болн початкин ик гарц бгч. Целинн района „Ле-нинский“ совхозин кблдмшч-нрин, селаня эдл-ахун специ-алистнрин болн цуг күч-кбл-счнрин ик байр болв.

Эн, малин эрки чинртэ хо-тин кбрнь эрдни-шишэ, „Ле-нинский“ совхозин негдгч болн хойрдгч фермсин теетг тэргд-лэ. Ода эрдни-шишэг хурал-ганд 30 гар күн кблддэжана. Болв тедн дунд гардвр тату

болсн учрар, эрдни-шишэн по-чаткс цуглуулгана кблдмш ик хашнэ йовна.

Эн совхозар ода чигн олн гектар газрин агъугъас эрди-ни-шишэ хурагддж авгдад уга. Эн—негдгч фермин бригадир үр Лещенкон болн хойрдгч фермин бригадир үр Кузнецов хойрин самгъа йоввлнн учр. Дулан хур-чиг уга бдрмуд олэлдж, совхозин директ болн эклц парторганизац, цуг кбл-лдж чадх амтан эрдни-шишэ хуралганд орлуулдж, бдрхн цагин эргид буждн цуглуулдж авх збвтэ.

К. САНДЖИЕВ.

Мана республикин газр-уени байдл, тарыган хурасна хбн, газр хагсад, хагългдсн газр моголь-це-могольц шаврта болна. Тегэд хагълврнн чинр муурулна. Эн дуту-дунд уурулах «ЗКК — 6» марка каток ик гилг тусан үзүлнэ.

илгэдт тегшлгднэ. Батокар хойрда-нертэ колхоз «ЗКК — 6» марка каток хулддж авб. Эн агрегат колхо-зин 2-ч номертэ тракторн-полевод-ческ бригадт бргяр олзлгддэжана.

ЗУРГТ: Ленинэ нертэ колхозин 2-ч номертэ транторн-полеводческ бригадин теетг йовх «ЗКК - 6» марка натон.

Зябь хагъллгын—ик ургъц авхд белдлгын

Хаврар тэрсн таранас ббдм ургъц авхин төлэ, намрар газр зябд хагълдж белдлгын агъу ик чинрта. Эн джил намрар зябд белдсн газрт, 1959 джил эртэр болн оратдж болдг хав-врнн култур тэргдх збвтэ.

Хальмг республикин колхоз-муд болн совхозмуд намрар зябд гилдж хагълсн газрт, да-рук хаврнн ирдж тарэ тарад, ик ургъц авдг сян дамшлтнн кесг джилас авн олзлата.

Намрар зябд гилдж хагълад белдсн газрт, дарук джилннн хаврар тарэ тарлгннэ кблд-мш цаглань болн ахр цагин эргид тэргддг дуусгднэ. Нам-рар зябь газр хагълдж бел эс кегдсн болхла хаврар газр хагълад тархла, хальмг те-егин хагсу газр ургъц икар бг-чэхмн уга.

Намрар зябд хагълсн газрт намрар болн үвлэр орсн хур-—часна чиг саянар шиньгрнэ. Хату, эс хагълсн газрт болхла пасна, хурин чиг шиньгрл уга-деерагъурнн гүүгъад, хотхрму-дур ордж одна. Тегэд газр ха-гсу үлднэ.

Тер учрар Хальмг республ-кин колхозмуд болн совхозмуд эрк биш газр зябд хагълдж, ик ургъц авлганд белдвр кех кер-гтэ. Тиигэд хагълсн газрт алык нег буэр ногъан чигн ургъджа-хмн уга.

Хурадж авсн тараня ишнн болн уньгнн плугар хагълхла-деерас дорагшан орад, дакдж деегшан гарч ургъджахмн уга.

Тарэ хурасна хбн газр деер тараня болн буэр ногъана эки үлднэ, тедниг дакдж эс гард-гин төлад, газриг гүүнэр хагъ-лад зябь белдхлэ тер эки газр-ин көрснэ дор орад үкдж од-на.

Сүл цагт колхозмуд болн со-вхозмуд тарэ хурадж авсна хбн газринн тараня уньгаснн самчлдж уга келгыннн төрүц ке-дган уурихав. Тарэ хурадж ав-сна хбн газринн эрк биш сам-члдж, хурадж авсн деерк бүй-чринн болн тараня уньгынн уга кедж хагълдж цеврлгынн эр-ки чинртэ төр болджана.

Тарэ хуралгъ эклн бийэр, газринн самчлх кергтэ, тиигх-лэ буэр ногъан хурдар гард-мн. Тегэд 4-5 долан хонг бнъ-грсн хбннн газриг зябд гилдж хагълхла дакдж буэр ногъан ургълго, хавр күртл цевр баях збвтэ.

Зябь хагъллгнэ кблдмшнн оратулхмн биш. Юньгад гил-лэ, оратдж хагълсн газрт чиг икар шиньгрджахмн уга. Тии-гхлэ хаврар тэрсн таранас ургъц багъар авгднэ.

Хаврин тарэ тарх газриг гүүнэр хагълх кергтэ. Газриг гүүнэр хагълх дутман чиг икар дорагшан ордж шиньгрх

збвтэ, дакад алык нег ургъмл ногъан ургъдмн биш. Газриг зябд гилдж хагълхларнн гүүн-дан 22-23 сантиметр хагългд-хмн.

Хальмг республикин Яшкү-льск, Целинн, Приютненск, Сарпинск районин колхозму-дар болн совхозмудар газриг зябд гилдж хагълхларнн гүүнэр хагълхмн биш. Юньгад гиллэ, эднэ хар газринн көрснн ир нимгн. Тер учрар деерк хар газринн көрсн күртл хагълх збвтэ.

Гүүнэр хагълнннн гилгэд давста моньгъл шавринн деер-шан гаргъхмн биш. Тегэд зябь хагълхларнн алднн селаня эдл-ахун специалистнр, меха-низатормуд хагълджах газриг сян кевэр шиндлдж халач-кад, тегэд оя ямаран гүүннн хагълхларнн медх кергтэ.

Хагсу цагла зябь хагълхла ик могольц шаврта болна, тиигхлэ терүг иүдтэ катокар үүлдж тегшлхмн. Тиигдгч тег-шлго үвд үлдэчкля, хагсу киннн салкн үүлэгъад газриг дже-гилгэд хагсачкннэ. Тиим газрт хаврин тарэ тархла ик ургъц авч болшго. Зябь хагъ-лсна дарунь газриг джбблд-лдж самчлхмн. Ингдг агро-техническ тетквр кехлэ газр тохнярдж, хаврар тэрсн тарэ-иас ик ургъц авч болхмн.

А. ПШЕНИЧНЫЙ,
агроном.

Увд саянар белдхмн

Увл брги дор күрч ирв. Цуг колхозмуд болн совхоз-муд увл хаша-хаалгынн сая-нар белдх збвтэ. Эн халх кб-лдмш Элет балгъсна колхоз-мудар болн совхозд ик муу-гъар кегддж йовна. Увд бе-лдвр му болсн учрар, мал ик гарута болна. Дакад бол-хла, малин халамджд болн бслтд селаня эдл-ахун специ-алистнр сян оныган бгх збвтэ.

Элет балгъсна колхозмуд болн совхоз мал бсклгннн зурагъан муугъар күцад-жа-

на. Октябрин нег шинин то-дигар авад халэхлэ, хб бскл-гннэ звра Ленинэ нертэ кол-хозд 90,6 процент, „Буратин-ский“ совхозд—77,8 процент күцагдэ.

Бод мал бсклгъар зурагъан зуг хойрхн колхоз.—„Страна Советов“ болн „Победа“ гилг колхозмуд күцав. Наадксн зурагъан күцагд чадсн уга. Эн кблдмшг колхозин, совхо-зин гардачнр, балгъсна тол-гъачнр оныган бгхш. Ул-урнн келхд, „Буратинский“ совхо-

зин ах зоотехник үр Сичугов ферм, отармуд деер ямаран кблдмш кегддж баяхинн ме-дхш, чик гардвр, заавр бгхш. Эн совхозд ганчхн 1958 джи-лин эргид дөрвн ах зоотех-ник сольгдв. Тиим йовл кб-лдмшт тушагъан халдана.

Эн дуту-дундиг ахр цагин эргид чиклдж, Тбрсндэн мах орулдж бглгыннн ясрулхин кергт, Хальмг республикиннн малин бслгиг ббллулхин кер-гт, увд белдлгыннн саянар кех кергтэ. Б. БОЛДЫРЕВ.

Узмджтэ механизатор

Сарпинск района, Чапаевин нертэ совхозин тракторист үр Бочаев Сарнэ «Беларусь» тракторар эн джилин хаврар 550 гектар газр хагълад, эрд-ни-шишэ тарлэ,

Тарэ хуралгнэ гүргүлэ «РСМ — 8» комбайнар 550 гектар буудя хурадж авб. Ур Бочаев Сарнэ дамшлтта ме-ханнзатор. Совхозин механи-затормуд болн кблдмшчнр ду-

нд тоомсрта механизатор бо-лдж тоолгднэ.

Кесн кблдмштэн үзмджтэ болсн төлад үр Бочаев Сарнэ Цугсоюзин Селаня Эдл-ахун Гаяхулд одв. Н. ШОРВИН.

Шинэс барлдж гаргъх дууна хураныгъу

Халымг теегт советни йоси тогт-
та 40-ч бонд нерэддж «Дуулич,
теегм, дуул» гидг, халымг дуудин
хураныгъу эн джил гарла. Дуудиг
хурадж, диглдж гаргъх — поэт
Джимбин Бемба (даалгъврта редак-
торнь Очра Уташ).

Джимбин Бемба 1933 джил «Мана
цагин айсмуд» гидг пертэ халымг
дуудин хураныгъу хурадж гаргъла.
Ода эн джил гарен «Дуулич, теегм,
дуул» гидг хураныгъу, тер «Мана
цагин айсмуд» болн тедид немгден
дуудта нег дегтр болдж барлгдж.

Нигад, халымгин дуд — мана нег
чк зббр — цуглулад, диглдж гаргъ-
хидн — Джимбин Бембад хаит ор-
гх мбн, юнъгад гихлэ, тер нег сэн,
халымгудт кергтэ үүлдвр кудэв.

Эн дуудин хураныгъу ним аныг-
гетэ:

- I. Мана цагин айсмуд
1. Революцион дуд.
2. Маркс, Ленин, партъ, комсо-
мол.
3. Шин джиргълин туск дуд.
4. Колхозин джиргълин туск дуд.
5. Төрсен ори-нутган харелтин
туск дуд.
6. Шин цагин лирическ дуд.
- II. Орс келнэс орчулген дуд.
- III. Халымг хуучн дуд.
1. Тууджин төстэ дуд.
2. Халымг күүкд улсин туск дуд.
3. Хуучн лирическ дуд.
- IV. Шавашмуд болн домбрт кел-
гд дуд.

Энц аныг болдж «Булгин өбр» ги-
дг цббкн дуудин баг барлгдж. Эн
хураныгъуд орс дуд умшад, шинд-
лэйд халхлэ, минигъар болхла, нег
цббкн темдгуд келгдх учрта.

Түрүлэд дуудиг аныгылгнэ тускар

Дуудиг шуд хойр ик аныгъар баг-
лхла зөвтэ болх билэ.

I. Мана советин цагин айсмуд болн
II. Хуучн цагин дуд (айсмуд). Тиг-
хлэ орс келнэс орчулен дуд негдгч
аныгин баг болдж орх билэ. «Булгин
өбр» гисн баг бас эн аныгд тусх
билэ.

Революцион төстэ дуд гидж
перэдсн аныгд гражданск даяна ца-

гин болн мана халымг теегт, советин
йосн түрүн эклэд тогтгд йовен ца-
гин дуд ордж. Шуд йирин революци-
онин дуд тедид уга. Шин джиргълин
туск дуд болн колхозин джиргълин
дуд хойриг негдүлэйд, шин джиргълин
дуд гигъад нерэдхлэ, эвтэн ирх ба-
лдж.

Шин джиргълин дуд гисн аныгд
«Хаалгъ» гидг хуучн дуд ордж. Ной-
дудин, зяасныгудин тускар гаргъен
дуд («Эргнн шиприн экид...») эн
аныгет бас орулх зөв уга, юнъгад ги-
хлэ эн дун — революцион бин 1914-
-1916 джилмүдәр гарч ирсн дун. Тер
мет «Бор мөрн тохата» гидг дун.
«Матъхр иштэ чавчур» — хуучн хал-
ымг загъечирин дун болдж (шин цагин
дун биш); тер мет «Гатлгъна ган-
хн модн» гидг дун бас эн аныгд орх
зөвтэ дун биш.

Ембашк күүкнэ туск дун «Халы-
мг күүкдин туск дуудт» орх зөвтэ
дун. «Гашута Эриджан», «Шар ши-
лин гунзд», «Хар унгъна джора»,
«Саяхн зерд мори», «Цегашк нуур-
ин көвэд», «Ягъен хатушг зүркмб»,
«Унгън халтр», «Марл чиктэ са-
арл», «Эдждан дуулен дун», «Бат-
ракин дун», «Хар кели тогърун»,
«Гурви бички кер» нань чигн дуд
тууджин төстэ дуудт орх зөвтэ дуд
биш, зуг наадк аныгет тусх баясн
мбн.

Эн хураныгъуд кеер олт шүлгүд
дуд гидж тоолглад ордж, үлгүрин:
Сян-Бельгин Хаерин «Асхрен, асхрен
дуд», Джимбин Бембан «Шин гер»,
Леджна Цернэ «Күцай», Инджин Ли-
джин «Мини үүрин дун», Целнэ Це-
риэ «Угата халымг» нань чигн тиним
кеер шүлгүд. Шүлгэн поэт дун гигъ-
ад нерэдхлэ, терн гентки ормасн
амти дуудг дун болдж юмн биш. Тер
учрар чигн минь эн дуудин хураны-
гъуд орсн дуудае зуг цббкн амын
медж дуула, юнъгад гихлэ, амти
ухан-седкклэ эе ницид ээлтхлэ,
амтид эе тасгдхлэ, шүлгүдин ягъдж
дуд гигъад бичлэ баяв чигн,
теди дуудт хувриго, амти ти-
ним дуудиг дорн мартад, керг уга
юмн мет хайчкдн. Дуд, тонь цббкн

болв чигн, кезэ чигн, алыд чигн ду-
улгдх юмн. Зарм дуудин туск бгх
темдгүд цайлгъвр уга үлдихадж.

Тууджин төстэ дуудин аныгет тү-
рүн эклдж Джангырин туск «Солг
борн шовшна сувен синкн мелми-
знэ» гидг икн кезэик Дөрвн өбрдин
ори-нутгин дун болн «Галдма» гидг
дун барлгдх учрта билэ.

Шавашмудин тускар, Джимбин Бем-
ба, урдк 1933 джилд бичен кевэри
«Хар газра нутга», «Иджа көвэ нут-
га», «Дунд нутга» гидж шавашмуд
нерэддж. Эни, минигъар болхла, ха-
джгър. Нутгудин (нутг гигъад келч-
кен хббн) хуучн нердин бичлэ чик
бох билэ: Шавашмуд тер хуучн
цагт, мана халымг сургъуль-эрдм
тату болв чигн, ухана билгари үүд-
сен мбн. Тер учрт Ик-Цоохра, Ман-
цын-Кенин, Хошуд-Халымг Базра —
гидж нерэдхл дигтэ чик болх билэ.

Аш сүүлдн келх темдг. Эн мана
халымг амтид ик кергтэ мана ухан-
седкн байрлулад-байсаджах дуудин
хураныгъу гаргъен үүрмүд баяе хо-
омагыар даалгъвран күцайхадж. Ху-
раныгъуд ямаран халхар авад умш-
нат, нутгудин үгмүдин хаджгър олдна.
Дакад ним хоома көдамшин ашар,
«Саяхн зерд мори» гидг дун хойр
данж барлгдж, кеер куплетмуд да-
вгдгд барлгдж, («Сартг эрэтэ ситц
бишмүдин» негдгч куплет; «Баснга
Джалкан» — гурвдгч куплет; «Сагир
модна» гурвдгч куплет, нань чигн
тиним). Гартг «Булгин өбр» гисн
аныгд «Төгрэш» — 265-ч халхас
болн «Бички арлин хулен» — 284-ч

халхас ордж. Иим олт хаджгърин
тускар халымг дегтр гаргъач индж
«чиклвртэн» бичдж: «Нань чигн эн-
дүе баанэ. Тединг умшачр бийсн
чиклвртэн гидж санджанавдн!» (1).
Эндүе баахиг меда баадж, гаргъ-
джах дегтр гурви редактор кергго.
«Умшачр бийсн чиклвртэн!»
Тегад, би халымг дегтр гаргъачин
сапачын тевчлэ, эн нег цббкн темд-
гүд бичве.

Цаарандн эн олт кергтэ дуудин
хураныгъу дакнае саянар халэдж
барлгдх зөвтэ.

Ц. КОРСУНКОВ.

Школд мебель алыдас хулддж авхмб

Одгэ цагт Черноземельск
районд арви школ көдлджанэ.
Теднэс МЖС-н хббчрин бол-
лн механизатормудин 260 кү-
үкд-кбвуд, государственн тет-
клгнд баагъад сургъуль
дасджах 4 интернатн школ
баанэ. Эн интернатн школмуд
барлгнд 2250 миньг гар
арслн мбнг государств гар-
гъдж бгв.

Школмудар кергтэ блг-эд
хулддж эвлгнд кеер минь-
гн арслн мбнгн джил бол-
гън бггдлэ. Тегад эн джил
70,6 миньгн арслн мбнгн
бггдлэ. Эн мбнгиц цаг-цаг-
тн чикар эдлэд баахлэ, ме-
белар болн ори-деер, делгдг
блг-эдәр йирин школмуд болн
интернатн школмудиг 2-3
джилин дунд теткдж болхмн.

Болв эн чинртэ керг ик
татугъар келджанэ. Энүнд
школин гардачнриг бурушадж
болшго. Эндл мебель, просты-
нь, дер авч ирдж хулдлгн-
нд, республикин гүүлганэ ор-
ганизацс муугъар оньган бг-
нэ.

Мана района гүүлганэ ор-
ганизаци хойр джилин эргцд
дер, простынь эс гидж эдниг
уйдг эд чигн авч ирлж хул-

дад уга. 100 простынь хулддж
авхин кергт Астраханск об-
ласть болн Ставропольск край
ордж, мана школмудас амтс
олихана. Онгдан область эе
гидж республик ил мбнгн
угагъар талин республикин
учрежденд счет бичдж бгхш.
Стол, стул, шкаф угагъар
бас икар түрлжачханвдн.
Гуулганэ организациар хая-
хая орсн мебельмудиг школд
улдлго, талин амтст хулд-
чкана.

Одгэ цагт мана района
школмудар стулмуд болн
шкафе уга гидж келдж бол-
хмн. Улгүрлхд, Южный долан
жилэ школин багшнрин брэд
негхн стул баанэ. Энүнд көд-
лджэх 10 багш селгәдәр су-
удж урокан белдиханэ. Нарн-
Худгин долан джилэ школд
13 багш көдлджанэ. Эн школин
багшнрин брэд 3 стул баанэ.
Школмудин класс болгънл
шкаф баах зөвтэ. Болв школ-
муд болгън ик гиснэ 2-3
шкафта.

Района школмуд Главснаб-
просин республикин отделе-
гъар дамдждж кергтэ блг-эдәр
ретгднэ. Тер учрар район
болгъна эдлвр, тетклгнэ зу-

рагъар халэгдх учрта. Болв
мана Главснабпросин теткл-
гън ик онгдан. Улгүрлхд,
мана район балгъснас хол
баанэ учрар, нег чигн блг-эд
школмудар күртсн уга. Мана
некврмүдт онгган багъар бгч-
ах, республикин эрдм-сургъу-
лин отдел энүнд бурута. Иим
баадлтэ тетклгнлэ эвцдж
болшго.

Мана района ганхн школ-
муд биш, төрсн газртан ну-
үдж ирчхасн брк-бүлмүд бас
блг-эд хулддж авдг газр уга
болдж түрчханэ.

Республикин гүүлганэ ор-
ганизацин гардачнр бийсинн
лимитдан наалчханэ. Государ-
ствин бгчэх нарядас наагъар,
бийсинн седварәр ар-уэгин
б-шугъу модта областьсас ме-
бель хулддж авч болшгов?
Аш суулдн, мана баарн газ-
рин промышленность мебель
келгнд онгган юнъгад эс бгдв?

Олн-амтиг кергтэ блг-эдәр
нэ тетклгн — гүүлганэ ор-
ганизацин эрки керг болджана.
Мана деер келгдсн некврмү-
диг куцайтхэ гидж теднэс су-
рлжанавдн.

М. Ч. БОБАЕВ.

Маши тосхлгъна халхар социалистическ ори-нутгудин залгълдан

ПРАГА. (ТАСС). Чехослова-
кин телеграфин агентствин зя-
нъгллгъар болхла, октябрин
21-с авн 25 күртл Прага балгъ-
снд, маши тосхлгъна халхар
экономическ болн научн-техни-
ческ залгълдана болн нег-неги-
дән экономическ донъ-нокд бол-
лгъна төрәр баадг комиссин
дөрвдгч хург болв. Олн-амти
эдл-ахун голлгч аныгсиг сэн,
ббдән ашта машидәр, оборудо-
ванәр болн прибормудар тетк-
лгъинг тоолдж, машиндин боли

оборудованьсин эрки кергтэ
тоотинь кедж гаргългъинг спе-
циализац болн кооперировань
келгъ цаарандн делгрүлхин
туск төрмүд комисс халэв. Ма-
ши тосхлгъна зарм халхар
научн-шиндлжлнэ болн про-
екти-конструкторск зурасин ту-
скар селвлчин туск селвг ко-
мисс авб.

Комиссин көдлмшт, хаджу-
гъас шиндлдж халэджэх улс
болдж, Китдин Олн-амти Рес-
публикин элчир орлцхав.

Польш Венгр хойрин экономическ залгълдан

ВАРШАВА. (ТАСС). Октяб-
рин 23-с авн 25 күртл Варшавд
ВНР-н Министрмүдин Советин
ахлачин негдгч дарук Антал
Апро толгъачта, Венгрин Олн-
амти Республркин правитель-
ствин делегац гичлв.

рандн бргджүлдж, гүүдүлхин
тускар күүндвр кегъад, польск
венгерск экономическ залгъл-
дана шишлн комисс бурдэх
болдж зөвшл кев.

Эн хойр делегацин хоорнд,
металлургин боли маши тосхл-
гъна халхар залгълдана туск
зөвшл кегдв.

Венгрин боли Польшин пра-
вительствсин делегацс, эконо-
мическ залгълдана төриг цаа-

Даллесин татджах ааль

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-н
государственн сегләтр

лнъ герчллгъ кев. терүндн
чанкайшистриг мактдж, не-

Даллес Тайванэ Вашингтонур
хәрдж ирдэ. Хол Востокд чин-
вртэ баадл тогтсид Китдин
Олн-амти Республркин гем-
шгъад, ик гидгәр шунджана,
тер дотр ним чинвртэ баадл
тогтлгн, энд США КНР-н до-
тр-дундин дөрт орлсинас көлтэ
боли Тайвана хоолд американ-
цир татджах даянэ дашканас
көлтэ болджахн ил.

ринь гаргъдж, «Китдин прави-
тельств» гих санатагъар эдниг
бөдлүлв. Чанкайшистри КНР-
чидл үзүлх зурагъан хәрн хэ-
шгъад, ик гидгәр шунджана,
тер дотр ним чинвртэ баадл
тогтлгн, энд США КНР-н до-
тр-дундин дөрт орлсинас көлтэ
боли Тайвана хоолд американ-
цир татджах даянэ дашканас
көлтэ болджахн ил.

Журналистрт Даллес шиш-

Даллес келв.

Ливана олн-зүсн партъсин боли организацсин элчирин конференцин шиидвр

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливана
олн-зүсн партъсин боли ор-
ганизацин элчирин конференцин
гардвр эврәнн хургтан. Лива-
на дотр-дундин боли газадин
политикин туск төрмүдәр ши-
двр авб. Конференцин гардвр,
Шамун сольхин йосар гаргъ-
дсн, олн-амтид харш закасн,
тер мет конференид баадг на-
циональн партъсинг гарадж та-
вхин туск закаг уурулхиг пра-
вительствэс некв. Государст-
венн аппаратиг цеврлхмн гидж
конституцар бггдсн зөв эдлл-
гъинг ормдн тогтахмн. Ливана
дотр-дундин төрт хаджугъас

орлцдиг уурулхмн, кергтэ бол-
хла, газадин ори-нутгин улсинг
эврәнн газрасн йовулхмн —
гидж конференцин гардвр дуу-
дджана.

Арабск Ниисн Республикиг
муутхадж, ООН-д илгәсн заргъ
барлгъан хәрү авч, ОАР-ла ни-
негн баахин төлэ элчнрәри со-
льлидж, күүндвр эклхмн гидж
правительствд даалггдджана.

Дотр-дундин чигн, газадин
чигн политикд, президент Ше-
хабин гаргъсн программ эрк
биш күцагдхиг некхмн гидж
конференцин гардврин шиидвр-
рт келгдджанэ.

Суданск күч-көлсчнр баах баадлән ясрулхиг некджанэ

КАИР. (ТАСС). МЕН агент-
ствин корреспондентин зяньгл-
лгъар болхла, октябрин 24-д
Судана хотл балгъсн — Харту-
мд, олн-амти манифестац бол-
лв, энүнд орлчачнр джалв
бөдлүлхиг, баах баадл, көдл-
мшин баадл ясрулхиг некцхав.

Эн некврмүдиг правительств
күцәсн уга.

Хартумин губернатор, демон-
страц боли хургуд келгъ
уурулх указ гаргъсна тускар
зяньгллгънд келгдджанэ.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.